ב לְפֵרוּשׁ רַמְבַּ״ם (תפילה פ״ז ה״ו). ג טוּר וּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ולפי) בְּשֵׁם הָרֹא״שׁ (פ״ט סי׳ כג). ד מְנָחוֹת מ״ג (ע״ב). ה שָׁם.

הַמָּיִם. א]כְּשֶׁנּוֹעֵל מִנְעָלָיו יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי. כְּשֶׁהוֹלֵךְ יְבָרֵךְ (ד) (ז) הַמֵּכִין מִצְעֲדֵי גָבֶר. בכְּשֶׁחוֹגֵר חֲגוֹרוֹ יְבָרֵךְ אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה, הַגָּהּ: אוֹ לוֹבֵשׁ (ח) הָאַבְנֵט הַמַּפְסִיק בֵּין לִבּוֹ לָעֶרְוָה (בית יוסף (ד״ה וכי) בשם הראב״ד). כְּשֶׁמֵּשִׂים כּוֹבַע אוֹ מִצְנֶפֶת בְּרֹאשׁוֹ יְבָרֵךְ (ט) עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה. כְּשֶׁיִּטֹּל יָדָיו יְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדָיִם. כְּשֶׁיִּרְחַץ פָּנָיו יְבָרֵךְ הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי וְכוּ׳ (י) וִיהִי רָצוֹן וְכוּ׳ עַד בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. אֵין לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר הַמַּעֲבִיר שֵׁנָה מֵעֵינָי, עַד שֶׁיַּחְתֹּם הַגּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַכֹּל בְּרָכָה אַחַת הִיא: ב געַכְשָׁו מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַיָּדַיִם נְקִיּוֹת, וְגַם מִפְּנֵי עַמֵּי הָאֲרָצוֹת שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים אוֹתָם, (יא) ג]נָהֲגוּ לְסַדְּרָם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, (יב) וְעוֹנִין אָמֵן אַחֲרֵיהֶם וְיוֹצְאִים (ה) [ה] (יג) יְדֵי חוֹבָתָן: ג דחַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם מֵאָה (ו) (יד) בְּרָכוֹת לְפָחוֹת: ד הצָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם (טו) שֶׁלֹּא עָשַׂנִי (טז) עוֹבֵד כּוֹכָבִים, (יז) שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד, שֶׁלֹּא עָשַׂנִי (ז) [ז] אִשָּׁה. הַגָּהּ: וַאֲפִלּוּ גֵּר (כּוּתִים) (יח) יָכוֹל (ח) לְבָרֵךְ כָּךְ (דברי עצמו), אֲבָל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

אִם הַמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַשַּׁחַר הִגִּיעַ לְפוֹקֵחַ עִוְרִים טָעָה וְאָמַר מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וְחָזַר תּוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר, צָרִיךְ עִיּוּן אִם יָצָא יְדֵי פּוֹקֵחַ עִוְרִים, אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּן לְמַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים יָצָא מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים. וּבְשׁוּ״ת פָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן נ״ח תָּמַהּ בָּזֶה, שֶׁהֲרֵי הוּא הַדִּין שֶׁמְּבֹאָר בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם (ס״ב) בְּלָקַח כּוֹס שֵׁכָר כּוּ׳ שֶׁיָּצָא, וְלָכֵן הִגִּיהַּ צָרִיךְ עִיּוּן אִם יָצָא יְדֵי מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים. וְעַיֵּן שָׁם בְּיַד אֶפְרַיִם שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהַגִּיהַּ, וְהַדְּבָרִים כִּכְתָבָם, דִּמְסַפְּקָא לֵיהּ בְּהָא כֵּיוָן דְּבָאֱמֶת חִיּוּבָא רָמֵי עָלָיו לוֹמַר מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים, אֵין לַחֲשֹׁב מַה שֶּׁאָמַר מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים כְּמַאן דְּלֵיתָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן שָׁם דְּבִכְהַאי גַּוְנָא אֵין לוֹ שַׁיָּכוּת לְכָאן וְחָשִׁיב כְּמַאן דְּלֵיתָא. וּלְפִי זֶה מַה שֶּׁכָּתַב נִתְכַּוֵּן לְמַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים הַיְינוּ גַּם כֵּן שֶׁטָּעָה וְאָמַר פּוֹקֵחַ עִוְרִים וְחָזַר וְאָמַר מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים, בָּזֶה יָצָא, דְּמַה שֶּׁאָמַר בְּאֶמְצַע פּוֹקֵחַ עִוְרִים כְּמַאן דְּלֵיתָא, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר בֵּרֵךְ פּוֹקֵחַ עִוְרִים, עַיֵּן שָׁם וּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם בְּשֵׁם דָּגוּל מַרְבָבָה: ב [ה] יְדֵי חוֹבָתָן. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב וְעַיֵּן סוֹף סִימָן ו׳ (ס״ד) לְעִנְיָן שֶׁחוֹזְרִין חָלִילָה בַּעֲנִיַּת אָמֵן, שֶׁיֵּשׁ מַחֲלֹקֶת בֵּין הַפּוֹסְקִים בָּזֶה, וְשָׁם (סק״ו) הֵבֵאתִי דִּבְרֵי הָרַמַ״ע בִּתְשׁוּבָה (סי׳ קט), וְדַעֲבִיד כְּמַר עֲבִיד כּוּ׳ עַיֵּן שָׁם: ד [ז] אִשָּׁה. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וּבְשַׁלְמֵי צִבּוּר (דיני ברכת שלא עשני גוי) הֵבִיא דַּעַת הָאַחֲרוֹנִים שֶׁהִסְכִּימוּ לְהַטַּ״ז, וְהָכִי נָקְטִינַן, עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הֵיטֵב

(ד) הַמֵּכִין. וּמִנְהָגֵנוּ אֲשֶׁר הֵכִין: ב (ה) יְדֵי חוֹבָתָן. אֲפִלּוּ לְבָקִי מוֹצִיא אִם מְכַוֵּן בְּבִרְכָתוֹ. יַד אַהֲרֹן (הגה״ט) וּפְרִי חָדָשׁ, עוֹלַת תָּמִיד (סק״ג) וּבִרְכַּת אַבְרָהָם (ח״ט סי׳ רסח). וְעַיֵּן בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״ד): ג (ו) בְּרָכוֹת. הַטַּעַם, לְפִי שֶׁהָיוּ מֵתִים בְּכָל יוֹם מֵאָה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, תִּקֵּן דָּוִד עַל זֶה לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם. וּבְיוֹם הַכִּפּוּר, קְצָת פּוֹסְקִים כָּתְבוּ דְּיִקַּח הֲדַס אוֹ בְּשָׂמִים וּמִשָּׁעָה לְשָׁעָה יָרִיחַ וִיבָרֵךְ, אַךְ אִי אֶפְשָׁר לְבָרֵךְ כָּל פַּעַם אִם לֹא בְּהֶסַּח הַדַּעַת. וּקְצָת פּוֹסְקִים כָּתְבוּ דְּאֵינוֹ נָכוֹן לְהָרִיחַ רֵיחַ טוֹב בְּיוֹם שֶׁצִּוְּתָה תּוֹרָה עַנּוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ. עַל כֵּן יוֹתֵר טוֹב לִסְמֹךְ עַל הַפּוֹסְקִים דַּעֲנִיַּת אָמֵן דַּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וַעֲנִיַּת אָמֵן אַחַר הָעוֹלִים בַּתּוֹרָה וּבַהַפְטָרָה בִּכְלָל לְהַשְׁלִים מֵאָה בְּרָכוֹת, וְאָז לֹא יִצְטָרֵךְ לִקַּח בְּשָׂמִים אוֹ הֲדַס לְהָרִיחַ בָּהֶם, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) וּבְהָרַ״ם מִטְרַאנִי (המבי״ט) חֵלֶק א׳ סִימָן (קי״ד) [קי״ז]: ד (ז) אִשָּׁה. בְּבַ״ח (ס״ח) מַשְׁמַע דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסָעִיף ה׳ גַּבֵּי מַתִּיר אֲסוּרִים וְכוּ׳, הוּא הַדִּין הָכָא אִם בֵּרֵךְ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה בָּרִאשׁוֹנָה לֹא יְבָרֵךְ שׁוּב עַל עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְעָבֶד, עַיֵּן שָׁם. וְטַ״ז (סק״ו) כָּתַב דְּלֹא דָּמֵי לַהֲדָדֵי, עַיֵּן שָׁם: (ח) לְבָרֵךְ. פֵּרוּשׁ שֶׁיֹּאמַר שֶׁעָשַׂנִי גֵּר.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ז) הַמֵּכִין. ב]וּבַאֲגֻדָּה (ח) כָּתוּב אֲשֶׁר הֵכִין: (ח) הָאַבְנֵט. אַבְנֵט דְּהָכָא הוּא מִכְנָסַיִם, וְכֵן הָאַבְנֵט שֶׁהִזְכִּיר הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּרֵישׁ סִימָן צ״א (ס״ב), דְּאַף עַל גַּב דְּבִלְשׁוֹן תּוֹרָה פֵּרוּשׁ אַבְנֵט הוּא הַחֲגוֹרָה, כְּדִכְתִיב (ויקרא טז ד) ׳וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר׳, מִכָּל מָקוֹם בִּלְשׁוֹן חֲכָמִים לִפְעָמִים קוֹרְאִין הַמִּכְנָסַיִם אַבְנֵט, וּלְכָךְ נָקַט לְשׁוֹן לוֹבֵשׁ וְלֹא חוֹגֵר [מַטֵּה יְהוּדָא (סק״ד)]: (ט) עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל. הִזְכִּיר (ט) יִשְׂרָאֵל בִּבְרָכָה זוֹ וְכֵן בְּאוֹזֵר יִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּאֲחֵרוֹת, הַטַּעַם, שֶׁהַשְּׁאָר הוּא לַהֲנָאַת הָעוֹלָם שֶׁהַכֹּל שָׁוִין בָּהֶן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵלּוּ שְׁנַיִם הֵם בְּיִשְׂרָאֵל לְחוּד, מִשּׁוּם צְנִיעוּת, דַּחֲגוֹרָה הוּא מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יְהֵא לִבּוֹ רוֹאֶה אֶת הָעֶרְוָה, וְכוֹבַע הִיא מִשּׁוּם צְנִיעוּת, כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף קנ״ו (ע״ב) כַּסִּי רֵאשֵׁךְ מִפְּנֵי אֵימְתָא דְּמָרָךְ: (י) וִיהִי רָצוֹן וְכוּ׳. שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ לְשׁוֹן רַבִּים [אַחֲרוֹנִים]: ב (יא) נָהֲגוּ לְסַדְּרָם. וְאִם מֻתָּר גַּם לְהַמְתִּין בְּבִרְכַּת נְטִילַת יָדַיִם לְסַדְּרָהּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ו׳ (ס״ב) (ובבה״ל) [וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה] שָׁם (ס״ק יא): (יב) וְעוֹנִין אָמֵן. וּבְדִיעֲבַד (י) אֲפִלּוּ לֹא עָנוּ אָמֵן יוֹצְאִין יְדֵי הַבְּרָכָה וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רי״ג (ס״ב), כֵּיוָן שֶׁכִּוְּנוּ לָצֵאת: (יג) יְדֵי חוֹבָתָן. וַאֲפִלּוּ לְבָקִי מוֹצִיא אִם מְכַוֵּן בְּבִרְכָתוֹ [אַחֲרוֹנִים]. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ו׳ בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״י) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַלְּבוּשׁ (ס״ד) לְהַחְמִיר בְּבִרְכַּת הַשַּׁחַר שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא בְּפָחוֹת מֵעֲשָׂרָה. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן נ״ט סָעִיף ד׳ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה בפחות) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ אוֹדוֹת זֶה. וּבִזְמַנֵּנוּ הַמִּנְהָג שֶׁכָּל אֶחָד מְבָרֵךְ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מוֹצִיא שׁוּם אָדָם [עוֹלַת תָּמִיד בְּסִימָן ו׳ (סק״א)]: ג (יד) בְּרָכוֹת. הַטַּעַם, (יא) לְפִי שֶׁהָיוּ מֵתִים בְּכָל יוֹם מֵאָה נְפָשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל, תִּקֵּן דָּוִד עַל זֶה לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם. וְהִנֵּה (יג) בְּכָל יוֹם אָנוּ מְבָרְכִין עוֹד יוֹתֵר מִמֵּאָה בְּרָכוֹת. כֵּיצַד, בַּלַּיְלָה כְּשֶׁהוֹלֵךְ לִישֹׁן מְבָרֵךְ הַמַּפִּיל, וּבַשַּׁחַר מְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם וַאֲשֶׁר יָצַר, וְעוֹד שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת בְּבִרְכַּת הַשַּׁחַר וְשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת עַל הַתּוֹרָה [לְדַעַת הָרַמָ״א לְקַמָּן בְּסִימָן מ״ז סָעִיף ו׳ בַּהַגָּ״הּ], הֲרֵי עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם, וּבִרְכַּת צִיצִית וּתְפִלִּין, הֲרֵי עוֹד שָׁלֹשׁ ד]לְפִי מִנְהָגֵנוּ שֶׁמְּבָרְכִין שְׁתַּיִם עַל הַתְּפִלִּין, הֲרֵי עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, וּבָרוּךְ שֶׁאָמַר וְיִשְׁתַּבַּח, הֲרֵי עוֹד שְׁתַּיִם, וּבִרְכַּת קְרִיאַת שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעַרְבִית עִם בִּרְכַּת יִרְאוּ עֵינֵינוּ שְׁמֹנָה, הֲרֵי שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ, וַחֲמִשִּׁים וְשֶׁבַע בְּרָכוֹת דְּשָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת הֲרֵי תִּשְׁעִים וּשְׁתַּיִם, וּבִשְׁתֵּי סְעוּדוֹת שֶׁסּוֹעֵד אַחַת עַרְבִית וְאַחַת שַׁחֲרִית יֵשׁ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת, כִּי בְּכָל סְעוּדָה יֵשׁ שְׁמוֹנֶה בְּרָכוֹת, עַל נְטִילַת יָדַיִם וְהַמּוֹצִיא וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת שֶׁבְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, וּכְשֶׁהוּא שׁוֹתֶה כּוֹס בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן מְבָרֵךְ לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו, הֲרֵי בְּסַךְ הַכֹּל מֵאָה וּשְׁמוֹנֶה בְּרָכוֹת, וְאִם כֵּן אַף בְּיוֹם הַתַּעֲנִית שֶׁחָסֵר לוֹ סְעוּדָה אַחַת, גַּם כֵּן מְקַיֵּם מֵאָה בְּרָכוֹת. וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת חָסֵר לוֹ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת מֵהַמֵּאָה, וְכִדְאִיתָא בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) עַיֵּן שָׁם, עַל כֵּן יִרְאֶה לְהַשְׁלִימָם בְּמִינֵי פֵּרוֹת וּמְגָדִים, וְאִם אֵין לוֹ, יוֹצֵא עַל פִּי הַדְּחָק בְּמַה שֶּׁיְּכַוֵּן לִשְׁמֹעַ בִּרְכַּת הַתּוֹרָה וְהַמַּפְטִיר וְיַעֲנֶה אָמֵן, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רפ״ד (ס״ג). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּלֹא יַכְנִיס עַצְמוֹ בַּחֲשֵׁשׁ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה מִשּׁוּם מִצְוַת מֵאָה בְּרָכוֹת. וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים גַּם כֵּן יוֹצֵא בִּשְׁמִיעַת הַבְּרָכוֹת כְּמוֹ בְּשַׁבָּת, אַךְ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים אַחַר כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת חָסֵר לוֹ עוֹד שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּיַשְׁלִים זֶה בְּבִרְכַּת הָרֵיחַ עַל הַבְּשָׂמִים, אַךְ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִלְּהָרִיחַ, אָסוּר לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ מִשּׁוּם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה. וְכֵן יוּכַל לְהַשְׁלִימָם בְּבִרְכַּת אֲשֶׁר יָצַר אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ. וְאֶפְשָׁר דְּיוֹצֵא עַל פִּי הַדְּחָק בְּמַה שֶּׁמְּכַוֵּן לִשְׁמֹעַ חֲזָרַת הַשַּׁ״ץ: ד (טו) שֶׁלֹּא עָשַׂנִי וְכוּ׳. וְיִזָּהֵר שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ שֶׁעָשַׂנִי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּאֵיזֶה סִדּוּרִים עַל יְדֵי שִׁבּוּשׁ הַדְּפוּס, כִּי (יג) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבָּזֶה לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ שׁוּב שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד וְלֹא עָשַׂנִי אִשָּׁה: (טז) עוֹבֵד כּוֹכָבִים. וְאִם בֵּרֵךְ מִתְּחִלָּה שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה, (יד) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּשׁוּב לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עַכּוּ״ם וְשֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד, כִּי אִשָּׁה עֲדִיפָא מִשְׁתֵּיהֶן, וּמִמֵּילָא נִכְלָל הַהוֹדָאָה, כִּי בִּכְלַל מָאתַיִם מָנֶה. וְכֵן אִם בֵּרֵךְ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי, כִּי עֶבֶד עָדִיף מִגּוֹי, דְּחַיָּב בִּקְצָת מִצְוֹת. ה]אֲבָל (טו) הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים חוֹלְקִין בְּכָל זֶה, וְכֵן הִסְכִּים הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (ברכת השחר סי״ב) דְּיוּכַל לְבָרֵךְ: (יז) שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד. וְעֶבֶד שֶׁנּוֹלַד עֶבֶד, יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יוּכַל לְבָרֵךְ גַּם כֵּן בִּרְכַּת שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה, כִּי עֶבֶד זִיל טְפֵי מֵאִשָּׁה, וְיֵשׁ חוֹלְקִין, עַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ד): (יח) יָכוֹל לְבָרֵךְ. פֵּרוּשׁ שֶׁיֹּאמַר שֶׁעָשַׂנִי גֵּר, דְּמִקְּרֵי עֲשִׂיָּה, כְּדִכְתִיב (בראשית יב ה) ׳וְאֶת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג): (ט) אַחֲרוֹנִים: ב (י) פְּרִי חָדָשׁ: ג (יא) טוּר בְּשֵׁם רַב נַטְרוֹנַאי: (יג) אַחֲרוֹנִים: ד (יג) בַּ״ח (ס״ז), וְעַיֵּן טַ״ז (סק״ד): (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) וּנְתִיב חַיִּים וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל ח ס״ב): (טו) רַשַּׁ״ל (שו״ת סי׳ סד) וּבַ״ח (ס״ח), גַּם בְּבִרְכַּת זוֹקֵף כְּפוּפִים וְכָל שֶׁכֵּן בָּזֶה. וְכֵן הַפְּרִי מְגָדִים (א״א סק״ט) לֹא הִסְכִּים לִסְבָרַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם), וְכֵן הַטַּ״ז (סק״ו) חוֹלֵק עַל שִׁיטָה זוֹ. וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שֶׁחוֹלֵק גַּם כֵּן עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם:

ליקוטי דברי הרב: א] כתב בסידור הרב שבתשעה באב וביום הכפורים אין אומרים ברכת שעשה לי כל צרכי. **ב]** וכן בשו״ע הרב (ס״ב) כתב לברך המכין וכו׳ ויש נוהגין לברך אשר הכין. ובסידור כתב ׳המכין מצעדי גבר׳. **ג]** בשו״ע הרב (ס״ה) כתב: כשמסדרין אותן בבית הכנסת יש לסדרן כסדר שמתחייבין בהן כל מקום ומקום לפי מנהגו כגון במקומות שאין הולכין יחף כלל ונועלים מנעלים תחלה ואח״כ הולכין מברך תחלה העושה לי כל צרכי ואח״כ המכין מצעדי גבר ובמקומות שהולכין קצת יחף בתוך הבית ואח״כ נועלין כשיוצאין לשוק מברכין המכין מצעדי גבר תחלה (וכן לענין פוקח עורים ומלביש ערומים). ובסידור כתב סדר הברכות. על נטילת ידים, אשר יצר, אלהי נשמה, הנותן לשכוי, פוקח עורים, מתיר אסורים, זוקף כפופים, מלביש ערומים, הנותן ליעף, רוקע הארץ, המכין, שעשה לי, אוזר ישראל, עוטר ישראל, שלא עשני גוי, שלא עשני עבד, שלא עשני אשה, המעביר שינה, ברכת התורה. ובאופן זה יוצא סדר הגמרא והשו״ע וגם על פי האריז״ל. **ד]** בשו״ע הרב (ס״א) הביא במנין המאה ברכות את ברכות אלו, אמנם בסידור הובא לברך רק ברכה אחת על תפילין של יד ושל ראש, וכן לא הזכיר את ברכת יראו עינינו. **ה]** וכן הוא בשו״ע הרב (ס״ה).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(יט) לא יֹאמַר שֶׁלֹּא עָשָׂנִי עַכּוּ"ם, שֶׁהָרֵי הָיָה עַכּוּ"ם מִתְּחִלָּה (אבודרהם). וְהַנָּשִׁים מְבָרְכוֹת שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ: ה [א]אִם קָדַם וּבֵרַךְ זוֹקֵף כְּפוּפִים קָדַם שֶׁבֵּרַךְ מַתִּיר אֲסוּרִים, (כ) לא (ט) יְבָרְכֶנָּה: ו [ב]יֵשׁ נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ, [ג]וְאֵין דִּבְרֵיהֶם נִרְאִין. הַגָּהּ: אַךְ (כא) הַמְנַהֵג פָּשׁוּט בִּבְנֵי הָאַשְׁכְּנַזִּים (י) [י] (כב) לְאָמְרָהּ: ז טיֵשׁ נוֹהֲגִים לְבָרֵךְ בְּרָכוֹת אֲחֵרוֹת נוֹסָפוֹת עַל (יא) אֵלּוּ, (כג) וְטָעוּת הוּא בְּיָדָם: ח [ד]כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלּוּ, אִם לֹא נִתְחַיֵּב בְּאַחַת מֵהֶן, כְּגוֹן שֶׁלֹּא שָׁמַע קוֹל תַּרְנְגוֹל אוֹ לֹא הָלַךְ אוֹ לֹא לָבַשׁ אוֹ לֹא חָגַר, [ה]אוֹמֵר אוֹתָהּ בְּרָכָה בְּלֹא הַזְכָּרַת הַשֵּׁם. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים (כד) דַּאֲפִלּוּ (כה) לֹא נִתְחַיֵּב בָּהֶן (כו) מְבָרֵךְ (יב) [יב] אוֹתָן, דְּאֵין הַבְּרָכָה דַּוְקָא עַל עֲצָמוֹ, אֶלָּא מְבָרְכִין שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא צָרְכֵי הָעוֹלָם. וְכֵן הַמְנַהֵג, וְאֵין לְשַׁנּוֹת (טור ותוספות (ס: ד"ה כי שמע) והרא"ש פרק הרואה (סי' כג) ור"ן פרק קמא דפסחים (ד. ד"ה ומיהו מרוטלמי) וכל בו (סי' ס)): מ [ו]לֹא יִקְרָא פְּסוּקִים קֹדֶם בִּרְכַּת הַתּוֹרָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא אוֹמְרָם דֶּרֶךְ תַּחֲנוּנִים. [ז]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין לָחוּשׁ, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ אוֹמְרָם אֶלָּא דֶּרֶךְ תַּחֲנוּנִים. וְנָכוֹן לָחוּשׁ לִסְבָרָא רִאשׁוֹנָה. הַגָּהּ: אֲבָל הַמְנַהֵג כִּסְבָרָא אַחֲרוֹנָה, שֶׁהָרֵי בִּימֵי

ו [ב]בְּסִדּוּרֵי רַב עַמְרָם (ח"א ס' כ). ז [ג]בְּסִדּוּרֵי אֲשֶׁכְּנַז. ח [ד]הָאגוּר (סי' פז). ט שם בְּאָגוּר וּבְיַת יוֹסֵף (ד"ה כתב האגור). י [ה]רַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ז' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ט). כ בְּיַת יוֹסֵף (ד"ה וכל הברכות) לְדַעַת רַמְבַּ"ם. ל סוֹדֵר וְהָאגוּר כְּשֵׁם הָרַאֲב"ד בְּסִימָן (ב') (א') וְסֵפֶר אֲרֻחוֹת חַיִּים (הל"ד בבית יוסף ד"ה והוקשה). מ אָגוּר בְּשֵׁם מַהֲרַי"ט סִימָן צ"ה וְשֵׁכֵן מִנְהָג אַשְׁכְּנַז.

בַּאֵר הֵיטֵב

מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) וְנַחֲלַת צְבִי (עטרת צבי ס"ק יב) וְעַ"ז (סק"ה). וּבְשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ה) כָּתַב שֶׁהַיְכָרְכוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ שֶׁהִכְשִׁירַנִי תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה, עַיֵּן שָׁם. וְשֶׁלְּיִ"ה (חולין דרך חיים סי' ס) כָּתַב שֶׁהַיּוֹתֵר נָכוֹן שֶׁיְּבָרֵךְ וְהַכְנִיסֵנִי (סי"ד) וּפְרִי חֶדֶשׁ פְּסָקוּ שֶׁאֵין לְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ כְּלָל, רַק הַשְּׁנַיִם, עָבַד וְאָשָׁה, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן פְּסַק בְּתִשְׁובַת מַשֶּׁה יוֹסֵף חֵלֶק ב' סִימָן ח'. וְהַיַּד אַהֲרֹן (הגב"י) הָעֲלָה לְהַלָּכָה דְּגַר יוּכַל לְבָרֵךְ שֶׁלֹּא עָשָׂנִי עוֹבֵד כּוֹכָבִים, דְּהַכַּוָּנָה שֶׁלֹּא עָשָׂנִי שֶׁאֶשָּׁאֵר עוֹבֵד כּוֹכָבִים, עַיֵּן שָׁם: ה (ט) יְבָרְכֶנָּה. שְׁכִיחַ שֶׁנִּתַּן הוֹדָאָה שֶׁנִּזְקַף לְגַמְרֵי, זֶה בְּכְלָל, דְּמַתִּיר אֲסוּרִים נִתְחַיֵּב מִיָּד כְּשִׁיּוּשֵׁב. וּמַהֲרַשָּׁ"ל (שו"ת סי' סה) וּבְ"ח (סי"ח) חוֹלְקִים וְסָבְרִינָא לְהוּ דְּאֲפִלּוּ אִם בָּרַךְ זוֹקֵף כְּפוּפִים יְבָרֵךְ מַתִּיר אֲסוּרִים. וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן (י"ז) [קי"ז] שֶׁכָּתַב דְּצָרִיךְ שֶׁנִּזְהֲגוּ לְאָמְרָם עַל הַפָּדָר אֵין קְפִידָא בְּדִיעֲבַד, עַיֵּן שָׁם. אֲבָל הַמְּגַן אַבְרָהָם (ס"ק יא) וְעַ"ז (סק"ה) כָּתְבוּ לְהַקֵּל בְּסָפֵק בְּרָכוֹת, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּתִשְׁובַת מַשֶּׁה יוֹסֵף חֵלֶק ב' סִימָן ח': ו (י) [י]אָמְרָהּ. בְּפִנּוּיוֹת כָּתַב לְאָמְרָהּ בְּהַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת, וְכֵן כָּתַב הַפ"ח (ס"ט), וְכֵן מְנָהֲגֵנוּ: ז (יא) אֵלּוּ. כָּתַב ט"ז (סק"ה), גַּם מְבָרְכִין שְׁפָלִים אֵין לְאָמְרָהּ. וְהָאוֹמְרוֹ, אֵין נוֹצְרִין אוֹתוֹ, אֲבָל בְּרָכָה סוֹמֵךְ נוֹפְלִים נוֹצְרִין אוֹתוֹ. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג). וּמֵה שֶׁכָּתַב הַשַּׁ"ז עַל הָרא"ש מִבְּרָכַת פְּרִיחִין בְּכוֹר וּמְבָרֵךְ בְּתוּלִים, עַיֵּן שָׁם, עַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן רכ"ד וּבְכִפְרֵי חֶדֶשׁ סִימָן נ"א (ס"א): ח (יב) אוֹתָן. וַאֲפִלּוּ סוּמָא וְחֵרֵשׁ. פְּרִי חֶדֶשׁ, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתְבוּ הַמְקֻבָּלִים. אֲבָל הַמְּגַן אַבְרָהָם (ס"ק יד) כָּתַב דְּסוּמָא לֹא יְבָרֵךְ פּוֹקֵחַ עִוְרִים, אֲבָל חֵרֵשׁ יְבָרֵךְ הַנּוֹתֵן לַשָּׂכְוִי, עַיֵּן שָׁם:

הַמְסַדְּרִים רַבִּים כו' עַיֵּן שָׁם. מְבֹאָר מִזֶּה דְּגַם הַמַּצְבִּיר שְׁנָה יֹאמַר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָשַׁן כְּלָל, שֶׁהָרֵי הוּא כְּמִי שֶׁלֹּא יָשַׁן כְּלָל. וְאַדְרַבָּה דְּהַמַּצְבִּיר שְׁנָה יֵשׁ לְדַקְדֵּק קְצָת, כֵּיוָן שֶׁאוֹמְרָהּ עַל עִצְמוֹ, הַמַּצְבִּיר שְׁנָה מֵעַל עֵינָיו וּתְנוּמָה מֵעַל עַפְעַפָּיו כו'. אִם כֵּן כֵּיוָן שֶׁלֹּא יָשַׁן בַּלַּיְלָה אֵין מָקוֹם לְאָמְרָהּ זוֹ, דְּלֹא שַׁיְיךְ בָּהּ לוֹמַר שֶׁעָשָׂה מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא מְבֹרָךְ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאֵלֹהַי נְשָׁמָה שֶׁפִּיֵּשׁ יֵשׁ לוֹמַר שֶׁמָּה שֶׁאוֹמֵר הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת כו' עַל מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם מְבֹרָךְ. וּבְאֵלֶּה רַבָּה (ס"ק יב) הֵבִיא דִּבְרֵי הַצְּפָרָת וְקַנִּים מִבְּרָכַת שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי בְּתַשְׁעָה בְּאָב וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁאִז אֲסוּרִים בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל. וּכְשֶׁהָיָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהָיָה אֵיזֶה אָדָם מְבָרֵךְ וְהָיָה יוֹשֵׁב וְשׁוֹמֵעַ וְעוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אָמֵן, וְאַף אִם הָיָה בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה (רוֹצֶה לוֹמַר פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה), הָיָה פּוֹסֵק וְשׁוֹתֵק וְעוֹנֶה אָמֵן, וַאֲפִלּוּ הָיָה בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (אות ג) בְּשֵׁם תְּשׁוּבָה לְמַהֲרַ"י וְאוֹ, שֶׁכָּתַב דְּאֵבֶל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹצֵל מִנְּעָלִים יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי כו' לְפִי הַמִּנְהָג שֶׁנּוֹצֵל מִנְּעָלִים שֶׁל לְבָדִים. וְהָאֲרֹךְ לְטַעַם זֶה אַלִּיבָּא דְּהַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה וכל),

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן'. וְיֵשׁ חוֹלְקִין בָּזֶה, וְטַעֲמָם, דְּלֹא שַׁיְיךְ לוֹמַר שֶׁעָשַׂנִי, דְּהַגִּיּוּר לֹא הָיָתָה כִּי אִם מִצַּד בְּחִירָתוֹ הַטּוֹבָה [א]שֶׁבָּחַר בְּדַת הָאֱמֶת. וּלְכֻלֵּי עָלְמָא (מז) יָכוֹל לְבָרֵךְ שֶׁלֹּא עָשָׂנִי עָבָד וְשֶׁלֹּא עָשָׂנִי אִשָּׁה, וְאַף עַל גַּב דְּעַבּוּ"ם זִיל טְפֵי מֵעָבָד, אֲפִלּוּ הָכִי אִם הָיָה נוֹלַד עָבָד פָּן לֹא הָיָה מִשְׁתַּרְרוּ רַבּוֹ וְהָיָה נִשְׁאָר עָבָד, מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַתָּה שֶׁהָיָה הַגִּיּוּר תְּלוּי בִּרְצוֹן עַצְמוֹ. מֻמְזֵר יוּכַל לְבָרֵךְ כָּל אֵלּוּ הַבְּרָכוֹת, דְּיִשְׂרָאֵל גְּמוּר הוּא, וְכֵן סוּמָא, דְּקֵיְימָא לָן דְּהוּא חַיָּב בְּכָל הַמִּצְוֹת, וְטֻמְטוּם וְאַנְדְּרוֹגִינוּס דְּחַיָּבִין מִסָּפֵק בְּכָל הַמִּצְוֹת, לֹא יֹאמְרוּ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה, דְּסָפֵק הֵם [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"י)]: (יט) לֹא יֹאמַר. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) וּבַאֵר הֵיטֵב (סק"ח): ה (כ) לֹא יְבָרְכֶנָּה. שֶׁכָּיְינוּ שֶׁנִּתַּן הוֹדָאָה שֶׁנִּזְקַף לְגַמְרֵי, זֶה בְּכְלָל, דְּמַתִּיר אֲסוּרִים נִתְחַיֵּב מִיָּד כְּשִׁיּוּשֵׁב. וְיֵשׁ חוֹלְקִים עָלָיו. [ב]וּמַסְקֵי (יז) הָאַחֲרוֹנִים לְהָקֵל בָּזֶה. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יא) דְּטוֹב שֶׁיִּרְאֶה שֶׁיִּשְׁמַע אַחַר כָּךְ מַאֲחַר הַבְּרָכָה, וְיִכַּוֵּן לָצֵאת, וְיוֹצֵא מִמֶּה נַפְשָׁךְ. אִם בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' הָיְתָה כַּוָּנָתוֹ לְבָרֵךְ זוֹקֵף כְּפוּפִים, יְסַיֵּם זוֹקֵף כְּפוּפִים, אַף עַל גַּב דְּאָז לֹא יוּכַל לְבָרֵךְ מַתִּיר אֲסוּרִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן בְּשֶׁאָר בְּרָכוֹת שֶׁלֹּא יַקְפִּיד עַל הַפָּדָר, אֶלָּא יְסַיֵּם כְּמוֹ שֶׁחָשַׁב שֶׁהִזְכִּיר הַשֵּׁם [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל ח ס"ה)]. אִם בְּשָׁעָה שֶׁהִגִּיעַ לִבְרָכַת פּוֹקֵחַ עִוְרִים וְרָצָה לְסַיֵּם פּוֹקֵחַ עִוְרִים נִכְשַׁל בְּלָשׁוֹנוֹ וְסִיֵּם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים, וּבְתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר נִזְכַּר וְסִיֵּם פּוֹקֵחַ עִוְרִים, (יח) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּיָצָא בָּזֶה יְדֵי בִּרְכַּת פּוֹקֵחַ עִוְרִים, כִּי בָּזֶה עָקַר סִיּוּמוֹ הָרִאשׁוֹן. וְיֵשׁ מְסַתַּפְקִין בָּזֶה [הַשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה בְּסִימָן זֶה (סק"ג) וְהַדְּגוּל מַרְבָּבָה (סי' רט ד"ה ולא)]. אֲבָל אִם בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם חָשַׁב גַּם כֵּן לְסַיֵּם מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ו [י] לְאָמְרָהּ. עַיֵּן בָּאֵר הֵיטֵב. וְלִדְעַת הָאַרי"ז זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (שער הכוונות ברכות השחר) יֵשׁ לְאָמְרָהּ. וְכָתַב בְּמַצַּת שְׁמוּרִים (כוונת הברכות), מֵאַחַר שֶׁהָרַב ז"ל הִסְכִּים לְאָמְרָהּ, בְּוַדַּאי בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר לוֹ. וְעַל פִּי סוֹדָן שֶׁל דְּבָרִים יֵשׁ לְהִזָּהֵר לְאָמְרָהּ אַחַר בִּרְכַּת מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים דַּוְקָא, וְכֵן כָּתַב בְּשִׁלְמֵי צִבּוּר (סי' ה), עַיֵּן שָׁם: ח [יב] אוֹתָן. עַיֵּן בָּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּצִפּוֹרֶן שָׁמִיר שֶׁכָּתַב שֶׁהַמַּצְבִּיר שְׁנָה בַּלַּיְלָה וְלֹא יָשַׁן בַּלַּיְלָה אֵין לוֹ לְבָרֵךְ אוֹתָן, וְכֵן מִנְהָגֵנוּ. וְעַיֵּן בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה. אֶמְנָם בְּקִצּוּר דִּינֵי חַיִּים (שער הברכות פ"ד) כָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: מִנְהָג מוֹרֵנוּ הָרַב יוֹשָׁע זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. אֶמְנָם בְּקִצּוּר מִן עַל נְטִילַת יָדַיִם עַד בִּרְכַּת הַתּוֹרָה הָיָה נוֹהֵג לְאָמְרָם בְּבֵיתוֹ, וַאֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה קֹדֶם עֲמוּד הַשַּׁחַר, וּמִסְתָּרָם בִּשְׁעָה שֶׁנִּתְחַיֵּב בָּהּ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִקְרָא (ס:) וְכִתְכַּתֵּב הָרַמְבַּ"ם (תפילה פ"ז ה"ד) כֵּן שָׁמַע כו', וְהָיָה נִפְנֶה וּבוֹדֵק וְקָבֵי, וְאַחַר כָּךְ בְּיוֹם הָיָה מְגִיחַ שְׁלֹשׁ גְּדוֹל וְאַחַר כָּךְ מְגִיחַ תְּפִלִּין וְהָיָה הוֹלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מְקַשֵּׁר וּמְשַׁמֵּשׁ בְּתְפִלִּין וְשָׁלִית גָּדוֹל, וְשָׁם הָיָה מַתְחִיל מִן אֱלֹהֵינוּ שֶׁהוּא פָּרָשַׁת עֲזָרָה. וְהִנֵּה כָּל הַחֵי"ת בְּרָכוֹת הַשַּׁחַר עַד סוֹף כָּל בְּרָכוֹת הַתּוֹרָה חַיָּב כָּל אָדָם לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב בָּהֶם בְּיוֹם הַהוּא, כְּגוֹן שֶׁלֹּא יָשַׁן בַּלַּיְלָה כָּל עִקָּר אוֹ לֹא בְּאוֹתוֹ אוֹ בְּאוֹתוֹ וּמִצְטַעֲנְתִּי אוֹ לֹא הִפְיִיר מִנְּעָלָיו. וְהַשְּׁאָר, כִּי לֹא נִתְקַנּוּ אֶלָּא עַל מִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁיְּהֵא עַל כָּל אָדָם בְּפִרְטוּתוֹ, וְעוֹד כִּי לַיְלָה יֵשׁ בָּהֶם רַמָז אֶל אוֹרוֹת הָעֶלְיוֹנִים. וְאֵין רְאוּי לְבַשֵּׁל בִּי אִם בְּרָכוֹת עַל נְטִילַת יָדַיִם וַאֲשֶׁר יָצַר, שֶׁאִם לֹא יָשַׁן כְּלָל אוֹ לֹא הִצְרִיךְ לְנַקְּבִיו אֵינוֹ מְבָרֵךְ אוֹתָם, וְחוּץ מִבִּרְכַּת שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי בְּתַשְׁעָה בְּאָב וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁאִז אֲסוּרִים בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל. וּכְשֶׁהָיָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהָיָה אֵיזֶה אָדָם מְבָרֵךְ וְהָיָה יוֹשֵׁב וְשׁוֹמֵעַ וְעוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם אָמֵן, וְאַף אִם הָיָה בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה (רוֹצֶה לוֹמַר פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה), הָיָה פּוֹסֵק וְשׁוֹתֵק וְעוֹנֶה אָמֵן, וַאֲפִלּוּ הָיָה בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה זוֹ עַד שֶׁיֵּאוֹר הַיּוֹם: (כה) לֹא נִתְחַיֵּב. וַאֲפִלּוּ (כ) בְּמַדְבָּר שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ קוֹל תַּרְנְגוֹל, מְבָרֵךְ. [ד]סוּמָא (כמ) מְבָרֵךְ בִּרְכַּת פּוֹקֵחַ עִוְרִים. וְכֵן חֵרֵשׁ אַף שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁמֹעַ קוֹל תַּרְנְגוֹל, יוּכַל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַנּוֹתֵן לַשָּׂכְוִי בִּינָה (בָּרוּךְ הַחַיִּים (סי"א)]. וּבְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל ח ס"א) כָּתַב דְּחֵרֵשׁ יְמַתִּין מִלְּבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ עַד שֶׁיֵּאוֹר הַיּוֹם: (כו) מְבָרֵךְ אוֹתָן. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י): ה (יז) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא) וְעַ"ז (סק"ה) וּפְרִי מְגַדִּים (מש"ז סק"י) וְזֶרַע אַבְרָהָם (סי"ד) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל ח ס"ד): (יח) לְקַמָּן בְּסִימָן ר"ט בְּפְרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה) וּבְכָתִיב חַיִּים: ח (יט) חַיֵּי אָדָם (שם ס"ט): (כ) זֶרַע אַבְרָהָם (סי"ד) וְחַיֵּי אָדָם (שם ס"ג) וְזֶרַע חַיִּים (שם ס"ג), דְּלֹא כְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל וְיֵד אֶפְרַיִם:

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ד) לאחר שהביא את ב' הדעות כתב: ולפי דברי המקובלים שברכות אלו הן על יציאת נשמתו בלילה שלא נדבק בה נשמת גוי או עבד או אשה, גם הגר יכול לברך כן. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ה) כתב שאם בירך זוקף כפופים לא יברך מתיר אסורים. **ג]** בשו"ע הרב (ס"ד) הביא לגבי אדם שלא נתחייב בברכות השחר כגון שלא שמע קול תרנגול או שלא ישן כל הלילה ולא היה צריך להעביר חבלי שינה, שי"א שלא יברכם, ויש המחלקים בין הברכות שהן על סידורו של עולם והנהגתו כגון הנותן לשכוי בינה שיש לברכם ובין הברכות שהן להנאתו כגון מלביש ערומים שלא יאמרו, וי"א שאפילו לא נתחייב בהן כלל יברך כולם, וכן המנהג פשוט ואין לשנות. **המשך בסוף הספר**

עוז והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah